
WILLIAM SHAKESPEARE

OSLO
NYE
Central Teatret

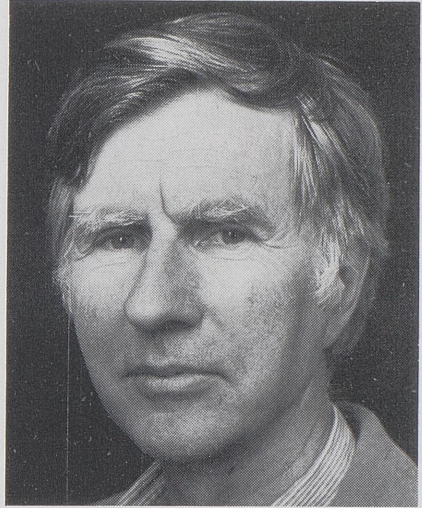
Stormen

er et av de siste stykkene Shakespeare skrev, kanskje det siste. Det er rikt på alle måter og det kan ikke sies noe kort om hva det handler om. Men sikkert er det at sentrale Shakespearedramaer her blir spilt opp igjen i ny og kostelig drakt: Kampen om makt — og maktens innflytelse på dem som har den blir variert på alle nivåer:

Det begynte engang i fortiden, da Antonio fikk fjernet sin bror, kunstneren Prospero fra makten. Det fortsetter for øynene våre med en kynisme blant «de fine», som ikke viker tilbake for politiske mord mens rusen frigjør blodtørsten hos den vulgære del av persongalleriet.

Og maktens motsetning — den kjærligheten som treffer de rene av hjertet og likesom våren betyr et stadig fornyet håp.

Prospero selv dirigerer forestillingen som en iscenesetter. Nettopp ved sin kunst beseirer han sine fiender. Men midt i kampen erkjenner han at kretsløpet av hevn og hat er nødt til å føre til undergang. Han gir avkall på hevnen, og avkall på sitt kunstneriske verktøy. Han tar avskjed med kunsten, som Shakespeare nettopp på den

Barthold Halle

tiden stykket ble skrevet tok avskjed med London og teatret og flyttet tilbake til sin barndoms Stratford-on-Avon, der han kjøpte eiendom og tilbragte sine siste år, — og i likhet med Prospero viet sin grav hver tredje tanke.

Shakespeare

er stadig den dramatiker som spilles mest — på verdensbasis og denne høsten i Oslo. Hver gang teaterkunsten har forandret seg har det vist seg i måten å spille Shakespeare på. Hver gang avgjørende begivenheter har forandret verden, har det vært stykker av Shakespeare som har sagt noe om akkurat dette.

Hamlet er stadig i spissen for ungdomsopprøret. «Troilus og Cresida», som var ansett for et vondt og vanskelig stykke, ble til et godt stykke om noe vondt og vanskelig etterhvert som de slitne i vår tid ble kjent gjennom media.

De unge kvinnene i de store komediene kan godt gå for ytterst moderne jenter i kvinnefrigjøringsens tid. Det er som om stykkene er levende organismer, som stadig avdekker nye sider av seg selv, og som forandrer seg med utsiktspunktet til den som ser dem.

Knut M. Hansson

Jarl Einar Goli og Kari-Ann Grønsund

Shakespeare

var skuespiller før han så og si helt ofret seg for gjerningen som dramatiker. Men han fortsatte å spille også etter at han jevnlig forsynte gruppen «The Chamberlain's Men» med nye stykker i noenlunde jevn rekkefølge.

For det meste ble det mindre roller Shakespeare opptrådte i. Talentet var vel noe begrenset, og de bærende oppgavene, de som holdt komedien i ånde og dramaet på det elegiske plan, ble betrodd ensembles ledende skuespiller, den berømte Richard Burbadge. Ja, det var flere stykker Shakespeare simpelthen ikke var med i. Kanskje passet han ikke til flere av rollene, men den viktigste årsaken var sikkert at arbeidet med å fornye ensembles repertoar tok for mye av tiden.

Vi vet at den store dikteren bl.a. spilte skipskapteinen i «Trettendagskvelden», Duncan i «Macbeth», Gjenferdet i «Hamlet» og hertugen i «Kjøpmannen i Venedig».

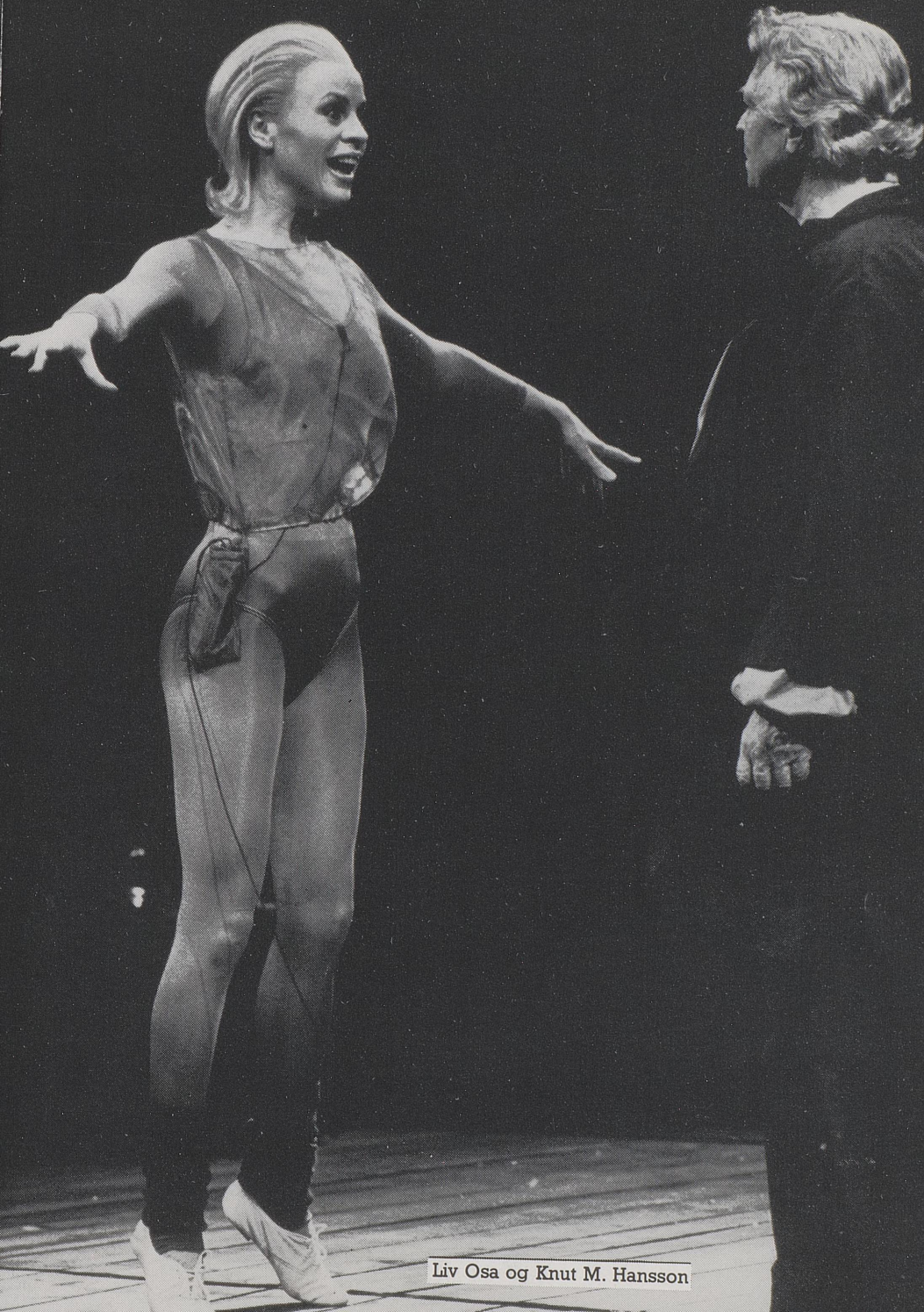

Sverre Gran og Per Christensen d.e.

Kari-Ann Grønsund

Liv Osa og Knut M. Hansson

1564	Michelangelo død	Shakespeare født
1572	Bartholomeusnatten i Paris	Burbadge, senere Shakespeares hovedskuespiller, bygger teater i London.
1576		
1588	Innledning av den nye astronomi av Tycho Brahe	«Den uovervinnelige armada» ødelegges.
1596		Shakespeare skriver «En sommernattsdrøm»
1597		Teatrene i London stenges på grunn av pest.
1598		Globe-teatret åpnes i London med Shakespeare som medeier.
1600	Giordano Bruno brennes på bål	
1603		Dronning Elizabeth dør.
1605	Cervantes skriver første del av Don Quixote	Shakespeare skriver «Macbeth» og «Kong Lear»
1612		«Stormen». Shakespeare flytter til Stratford-on-Avon
1616		Shakespeare dør

Giorgio Strehler:

Foruten de veldige politiske, historiske, kunstneriske, teatraliske implikasjonene i «Stormen» forekommer stykket meg alltid å skildre en vei mot erkjennelse, vår helt Prosperos vei, mot «erobringen av det virkelige». Det er vår egen vanskelige vei mot bevissthet, opptredendes såvel som tilskueres.

Jan Kott:

Det er nytteløst å lete etter Prosperos øy, selv blant de hvite flekkene på gamle kart, hvor konturene blir utydelige, det havblå blekner og det dukker opp tegninger av fantastiske uhyrer.

Selv du finner ikke øya!

Prosperos øy er enten verden eller scenen. For Elizabeth-tidens mennesker gikk det ut på ett! Scenen var verden og verden var scenen.

«STORMEN»

AV WILLIAM SHAKESPEARE
I gjendiktning av André Bjerke

Regi: BARTHOLD HALLE
Scenografi og kostymer: HANS PETTER HARBOE
Musikk: MAGNE AMDAHL

I rollene:

Alonso, konge av Neapel SVERRE GRAN
Sebastian, hans bror GARD ØYEN
Prospero KNUT M. HANSSON
Antonio, hans bror SVERRE HOLM
Ferdinand, sønn av Alonso JARL EINAR GOLIG
Gonzalo PER CHRISTENSEN d.e.
Caliban ODDBJØRN HESJEVOLL
Trinculo PER CHRISTENSEN
Stephano PER LILLO-STENBERG
Miranda, Prosperos datter KARI-ANN GRØNSUND
Ariel LIV OSA
Som dukkespillere FRANZISCA AARFLOT
KJELL SMIDSRØD

Inspisient ROGER FOSSUM
Sufflør HEGE BAUGSTØ

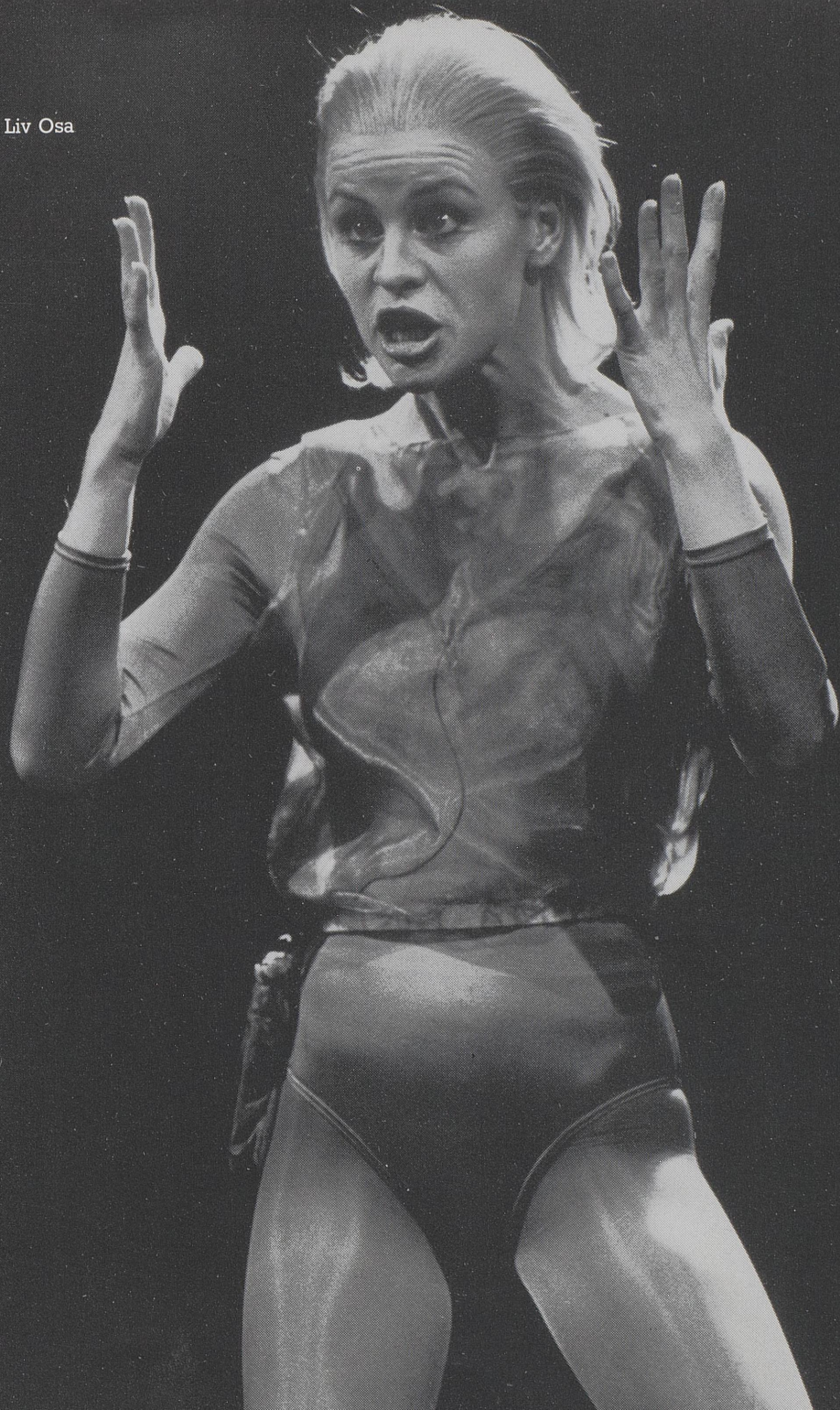
Et teater er en allsidig arbeidsplass, som omfatter verksteder og fagfolk på mange områder. Listen over det samlede personalet på siste side gir et inntrykk av dette.

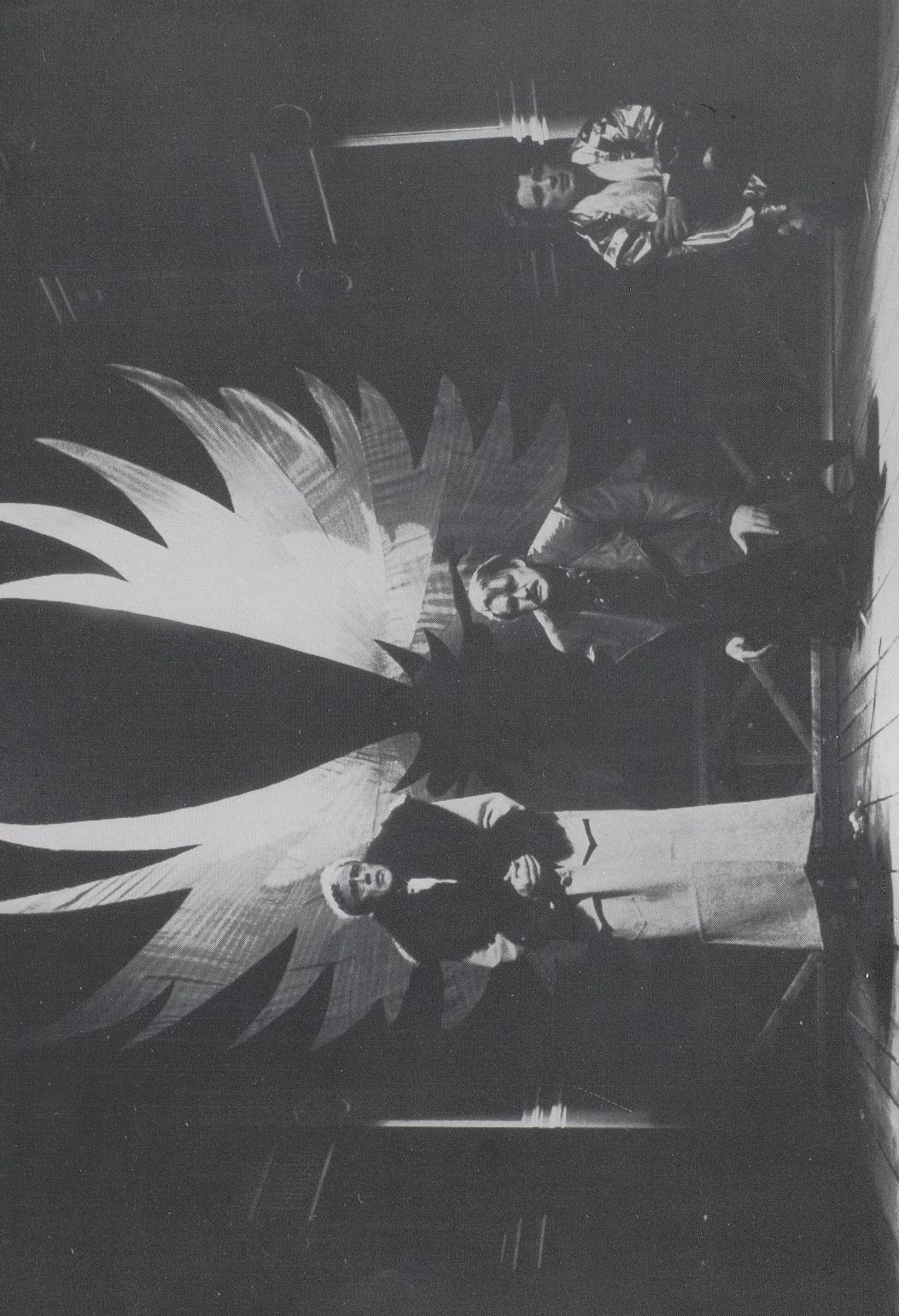
Spesielt for «Stormen» er det at dukkene som brukes er laget av Oslo Nyes eget dukketeater, at musikken er fremstilt i huset ved hjelp av våre egne musikere og syngende skuespillere. Dessuten at Wayne McKnight har vært koreografisk assistent.

Oddbjørn Hesjevoll, Per Lillo-Stenberg og Per Christensen

Liv Osa

Shakespeare-forskningen

har pågått kontinuerlig i flere århundre. På mange universiteter og høyskoler arbeides det fortsatt med nye hypoteser om hans liv og gjerning, verkene han skrev — eller påstanden om at opphavsmannen til den enorme produksjonen er en annen enn William fra Stratford — eller kanskje til og med flere.

Sammenliknende tekststudier og ortografisk stil med typografiske undersøkelser har ført til slutninger om verkenes forhistorie. Videre har elektronisk databehandling av ordforrådet vært underlagt en intens granskning av vitenskapsmen i alle verdensdeler. Spesielle forskningsinstitutter finnes f.eks. ved University of Birmingham og i Washington D.C. I England utgis årlig skriftet «Shakespeare Survey» og i USA «Shakespeare Studies», og på tysk kan man med utbytte lese om dikteren og skuespilleren i bøker som kommer ut med jevne mellomrom.

I sin tur har forskningen også ført til at mange iscenesettere har blåst «nytt liv» i

Shakespeares stykker, forestillinger i moderne scenografi og med klare paralleller til vår egen brogede tid med alle dens problemer. Det har vært forsøk på å plassere den tidløse dikter i en evig sammenheng.

Men Shakespeares tekster har også fristet til musicaler. «Tvillingene» f.eks. har gledet et nåtidspublikum i mange land, og musikk-versjonen av «To herrer fra Verona» fikk en lang levetid på Oslo Nye Teater for endel år siden.

William Shakespeare og hans teater

Første gang vi hører om Shakespeare er da han i Elizabeth-tidens London nevnes av en av de etablerte dramatikerne som «...en oppkomling av en kråke, som har pyntet seg med våre fjør og innbiller seg at han er den eneste scenerysteren (the only Shake-scene) i landet.»

Shakespeare hadde som omreisende skuespiller lært seg teater innenfra — han var ikke akademiker som sine samtidige forfatterkolleger.

Vi vet lite eller ingenting om hans liv, men det som står fast, er at han i løpet av ca. 20 år skrev bortimot 40 skuespill, og at han gjennom sine skuespill skildret livet og menneskene med slik innsikt at lesere og teaterpublikum siden til alle tider og over hele verden har kunnet le og gråte av stykkene hans.

Publikumsinteressen for teater var enorm i renessansens England. Fra det første ordentlige teater ble bygget i 1576 (The Theatre) til dronning Elizabeth I døde i 1603, var det hele fem public theatres i London, enda byen bare hadde bortimot 200 000 innbyggere. Det viktigste av dem ble The Globe, og det er dette teatret vi forbinder med Shakespeares navn. Her ble alle hans stykker spilt i tur og

orden — av hans egen teaterkompani, The Chamberlain's Men (som fra 1603 under kong Jacob I ble til The Kings Men).

Teatret i Elisabeth-tiden var et virkelig folketeater. Alle lag av folket — fra adelen og rike handelsmenn til studenter, håndverkere, tjenere, soldater, sjømenn, tyver og kjeltringer — alle strømmet til teatret.

Noen gikk for å more seg, andre for å oppleve ordets poesi og skjønnhet, atter andre for å oppleve «action» — Shakespeares stykker hadde alt! For ham var intet menneskelig fremmed — «All the world's stage and all the men and women merely players...». Han skildret morderisk ondskap og kynisk maktbegjær like

overbevisende som han viser oss romantisk kjærlighet og menneskelig generøsitet — for ikke å snakke om burlesk og grovkornet humor. Det lå et program i teatrets navn: The Globe! Og når folk gikk i teater, ville de ha valuta for pengene —! Shakespeares stykker er derfor ingen enaktere, men helaftens skuespill i fem akter.

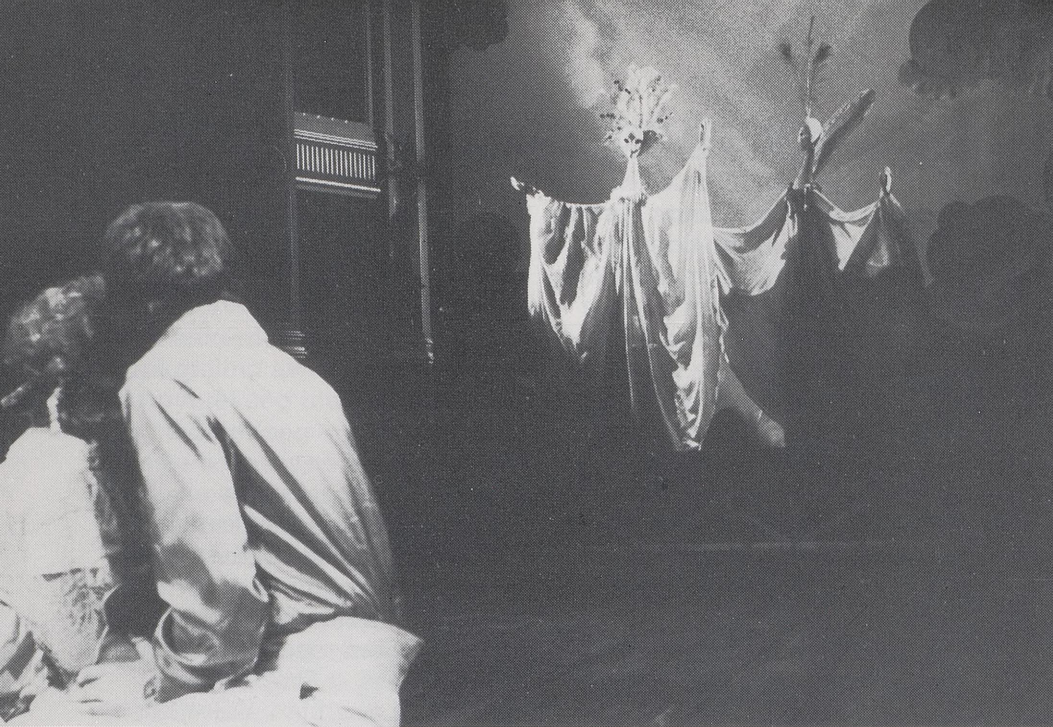
Han begynte med å skrive krønikespill — skuespill som handlet om rosekrigene i England, med bakgrunn i romersk historie. Vi husker at England hadde slått den spanske Armada, og nasjonalfølelsen svulmet!

Krønikespillene danner en Englandshistorie på tilsammen halvannet hundre år, men var samtidig innlegg i den dynastiske strid som hadde foregått siden rose-krigene. De gjorde sitt til at Shakespeare vant ry og anerkjennelse hos dronningen og adelen og senere hos Jacob I.

Men mot slutten av 1590-årene skrev Shakespeare de fleste av sine kjente komedier, deriblant «Kjøpmannen i Venedig» (1595). Men først skrev han en tragedie, «Romeo og Julie», som hører med til messterverkene. De mest kjente av komediene er «As You Like It», «Helligtrekongersaften», «En sommernattsdrøm» og «Troll kan temmes».

I begynnelsen av 1600-tallet kom så en rekke store tragedier: «Hamlet», «Othello», «Macbeth» og «King Lear».

Da han flyttet tilbake til sin fødeby, Stratford-on-Avon, mot slutten av sitt liv, skrev han eventyrspillene «The Winter's Tale» og «Stormen».

Oddbjørn Hesjevoll og Per Lillo-Stenberg

OSLO NYE TEATERS PERSONALE

ADMINISTRASJON:

Barthold Halle
teatersjef
Arne Christiansen
intendant
Inger Lise Bruu Heger
forretningsfører
Reidun Asbjørnsen
lønningkasserer
Svanhild Kjærvik
bokholder
Marit Larsen
sekretær
Dag Simonsen
salgssjef
Marit Nordli
salgssekretær
Anne Winger
salgssekretær
Odd Andersen
arkivar
kunstnerisk
konsulent:
Kirsten Sørli
Anne-Karen Hytten
instruktør

SKUESPILLERE:

Bente Børsrum
Per Christensen
Kjersti Døvingen
Per Christian Ellefsen
Unni Evjen
Kari-Ann Grønsund
Knut M. Hansson
Oddbjørn Hesjevoll
Willie Hoel
Bentine Holm
Sverre Holm
Kjersti Holmen
Per Jansen
Trond Lie
Per Lillo-Stenberg
Eli Anne Linnestad
Sven Nordin
Arve Opsahl
Liv Øsa
Helge Reiss
Sidsel Ryen
Finn Schau
Aud Schönemann
Sissel Sellæg
Marit Syversen
Ulf Wengård
Gard Øyen
Arne Aas
Egil Åsman

MUSIKERE:

Magne Amdahl
Finn Eriksen
Karl Johan Helgesen
Roy Hellvin
Bjørn Jacobsen
Jan Henry Thoresen

TEKNISK

ADMINISTRASJON:

Per Horn
teknisk sjef
Harald Martin
produksjonssjef
Jack Juniszewski
produksjonssekretær

INSPISIENTER:

Roger Fossum
John Ellefsen
Bjarne Stensrud
Tom Andersen

LYD:

Erling Jørgensen

SUFFLØRER:

Birgitta Bjørnstad
Didi Stig
Kari-Laila Thorsen

REKVISITØRER:

Marianne Løkholt Lewin
leder
Ivar Grønhella
Ingrid Aas
Laila Hauge
atributtmaker

PÅKLEDERE:

Liv Christensen
leder

Inger Marie Christensen

Marianne Forsberg

PARYKKMAKERI/

SMINKE:

Sverre Norwalls
leder
Helge Bjørnå
Mikkel Stålen
Marie Therese Capello
Birgit Haugå

MALERSAL:

Knud Stern Møller
leder
Bjørn Thomassen
Knut O. Solem

SNEKKERVERKSTED

Helge Paltli
snakkermester
Frank Henie
Birger Thurn-Paulsen
Espen Østigård

SYSTUE:

Grethe Wang
kostymesjef
Lise Fjeld Sannes
leder

Trude Bergh
Eva Danielsen
Elbjørg Elgvang
Solveig Høst
Lise Marie Lyng

LYSAVDELING:

Tore Heldal
lysmester
Valter Nilsen
lysmester
Jarle Blesvik
John-Henning Brekkl
Harald Haugen
Sverre Odd Horge

SCENAUVDELING:

Finn Lewin
overscenemester
Bjørn Bergseth
scenemester
Emil Børge Hansen
scenemester
Kjell Bjørgeengen
Trond Engebretsen
Juan Carlos Espinoza
Bogdan Kolakowski
Willy Kreim
Edwin Lyberg
Øivind Svarstad

BILLETTLUKE:

Ellen Stenrud
leder
Stein Fredriksen
Astrid Hoel
Agnes Korsen

GARDEROBE:

Ellen Horne
leder
Ebba Eikestad
Gerd Nygaard
Therese Olsen
Agnes Ruud

RESEPSJON:

Harriet Havdahl
Kari Midtsjø

KANTINE:

Tone Arde
leder
Unni Larsen
Cathrine Møller
Kitty Nilsen

RENGJØRING:

Hjørdis Bakken
leder
Darina Adamikova
Helena Nesterow
Reidun Jahrn
Ingrid Sagen
Marie Selnæs

VAKTMESTER:

Jack Christiansen

CENTRALTEATERET:

Morten Arde
scene
Mari Alvim
lysmester
Ingrid Berg
rengjøring
Deva Bozic
rengjøring
Magnhild Christensen
rengjøring
Pearly Grindvold
rekvizitør
John Erik Jensen
scenemester
Ruth Olsen
bill. kass.
Mona Paley
garderobe
Tone Borghagen
garderobe
Liv Sørum
garderobe
David Siebert
lysmester
Bjørn Stensrud
bill. kass.
Jostein Sund
scenemester
Trond Sætre
lys
Agnes Tingstad
påkleder
Paul J. Valderhaug
scene
DUKKETEATRET:
Kjersti Germeten
dukkespiller
Stein Kiran
dukkespiller
Anne Lise Ruud
dukkespiller
Ragnhild Wang
dukkespiller
Knut Wuilsrod
dukkespiller
Kari Sundby
instruktør
Lars Rambøl
teknisk ansvarlig
Reidun Melbye
rengjøring
CHAT NOIR:
Lasse Arde
scenemester
Nils Magne Kjus
lysmester
Per Pedersen
lysmester
Arne Pettersen
scenemester

10g163368